

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 10.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Μικρά τινα γεγονότα, ἐπελθόντα κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας, ἐπέχυσαν οὐκ ὀλίγον φῶς ἐπὶ τῆς καταστάσεως ἐνίων τῶν μικρῶν κρατῶν, τῆς τέως οὐχὶ τόσον σαφῶς ἀποκαλυπτομένης. Τὰ γεγονότα ταῦτα ὑποδεικνύουσι μάλιστα ἐν μέρει καὶ τὴν πορείαν, ἣν τὰ πολιτικὰ πράγματα τῶν ἐν λόγῳ κρατῶν θ' ἀκολουθήσωσιν ἐν τῇ προσεχεῖ μέλλοντι.

Καὶ διὴ ἡ ἐν Βελγίῳ ἄρτι ἐκραγεῖσα ὑπουργικὴ κρίσις, ἐστερεῖτο τοῦ πραγματικοῦ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι χαρακτῆρος ὑπουργικῆς κρίσεως, ἃτε γενομένη, ἀργούσης τῆς Βουλῆς, καὶ μὴ συμπεριληφθέντων καὶ τῶν ἄλλων τοῦ ὑπουργείου μελῶν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ Βερνάρτ ἐκφρασθεῖσαν ἀπόφασιν παραιτήσεως αὐτοῦ ἕνεκα τῆς πολιτείας τῆς δεξιᾶς ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς κατ' ἀναλογίαν λεγομένης ἀντιπροσωπείας. Κατὰ συνέπειαν, καίτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπιμονὴ τοῦ κ. Βερνάρτ, ἐννοοῦντος νὰ ἐπιτύχῃ τῆς γενικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τοιοῦτου εἶδους τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων, τοῦ ἐξασφαλίζοντος ἄλλως πληρέστερον τὴν τοῦ λαοῦ—οὕτω μάλιστα, ὡς ἐν Βελγίῳ, διηρημένου—ἐν ταῖς Βουλαῖς εκπροσώπησιν, ἃτε ἐπιτρέποντος τὴν ἐκλογὴν καὶ τῶν τὴν μεγίστην συγκεντρούντων πλειοψηφίαν ὑποψηφίων τῆς μειονοψηφίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ στάσις τῆς κληρικῆς προτάσεως, ἥτινι ἀντετέθη ἡ ἐξέτασις τῆς σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἡ πολιτεία τῶν συντηρητικῶν ὑπεδήλου ὅτι μετὰ μικρὸν νέα σύγκυσις ἐν τῇ μικρῇ βουλῇ θὰ ἐδουλοῦντο, συνετώτεροι σκέψεις, τὴν τελευταίαν ἐπικρατήσασαι στιγμὴν, ἐγκαίρως προέλαβον τὴν δεινῶσιν τῶν πραγμάτων. Δέον ὄντως ν' ἀνομολογηθῇ ὅτι τὴν φορὰν ταύτην τῇ κληρικῇ δεξιᾷ χάριτες ἀφείλονται ἐπὶ τῇ γατριωτικῇ αὐτῆς πολιτείᾳ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἀφῆρεσε τὸν λίαν τολμηρῶς ἄλλως πολιτευόμενον κ. Βερνάρτ

νάρετ πᾶσαν ἀφορμὴν προκλήσεως νέων ἐν τῇ χώρᾳ σπαραγμῶν, οἵτινες ὑπὸ πάντων ἀναπόθευκοι ἐθεωροῦντο, ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ ἐκατέρωθεν ἐπιμονὴ παρετείνετο, προέλαβε τὴν τελείαν ἐκρηξιν ὑπουργικῆς κρίσεως, ἐξισφάλισε τὴν ἀποδοχὴν τοῦ λίαν σύντελεστικοῦ μέτρου τῆς κατ' ἀναλογίαν εκπροσωπήσεως καὶ ἐξωμάλισε τὴν ὁδὸν τῆς ἐν τῇ προσεχεῖ μέλλοντι ἡρέμου ἐξελίξεως τῶν περαιτέρω πραγμάτων. Τὸ Βέλγιον ἄρτι ἀνέκυψεν ἀπὸ μικρῶν ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν, κατὰ τὴν τελευταίαν ἀναθεώρησιν—πᾶσα λοιπὸν ἀφορμὴ νέας διαταράξεως τῶν παθόν καὶ δημιουργίας νέου πολιτικοῦ κυκλώρος τοσούτου ἐνοχοῦ θ' ἀπέβαινεν ὅσον τὸ ζήτημα τοῦ τοιοῦτου εἶδους τῆς εκπροσωπήσεως στενώτατα συνδέεται πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς καὶ κατὰ συνέπειαν πρὸς μεγάλην μερίδα τῶν ἐργατικῶν τάξεων· ἡ ἐν ταῖς ἐκλογικαῖς δὲ διαφωνίαις ἀνάμειξις τῶν τάξεων τούτων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς συγκαλυπτομένων κοινωνοιστῶν βαρύνει σήμερον μεγάλως ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ εὐθυμερίας τῶν κρατῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Σερβίᾳ κατάστασις φαίνεται πως διευκρινισθεῖσα· πλειστάκις ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Δόκιτς, ἡ ἀπώλεια τοῦ ὁποίου, εἰρησθῶ ἐν παρόδῳ, πολλὰκις ἀποβήσεται ἐπαισθητὴ τοῖς ἐν Βελιγραδίῳ ἰθύνουσιν, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς διαδοχῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου Γροϋτς ἐγένετο λόγος ἐπικειμένης νέας ὑπουργικῆς μεταβολῆς, μετὰ τῆς διαφοράς ὅτι αἱ σχετικαὶ εἰδήσεις ὡς ἦναι μόνον ἐφέροντο καὶ νῦν μὲν κατὰ τὴν στιγμὴν ἀκροάσεως ἐνὸς τινὸς τῶν προσχόντων πολιτευτῶν ἐπερρώνυντο, νῦν δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ἀκροάσεων ἐκείνων ἐξέλειπον. Τὸ τοιοῦτο ὅμως δὲν συνετέλει ποσὸς εἰς τελειωτικὴν διασκέδασιν τῶν περὶ ὑπουργικῆς μεταβολῆς κρατουσῶν προθέσεων. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ κ. Δόκιτς δὲν φαίνεται τόσον εὐχερὲς τῇ νεαρῇ τοῦ βασιλείου ἀρχῇ, ὅστις εἰς οὐδεμίαν προόδον εἰσέτι ὁριστικὴν ἀπόφασιν, προσπαθὼν μόνον ἵνα δι' ἀκροάσεων, ἃς πάντοτε παρέχει τοῖς προσέχουσιν πολιτευταῖς δια-

φόρων ἀποχωρήσεων, τοῦτο μὲν πληροφόρηθῇ πληρέστερον τὸ ἐν τῇ χώρᾳ κρατοῦν ἑθρόνημα, τοῦτο δὲ βεβαιωθῇ κατὰ πόσον νέα αὐτοῦ ἐνέργεια ἐν τῇ ἐγκραταστάσει ὀριστικῆς κυβερνήσεως θὰ ἐστέφето ὑψίστης καὶ τὸ κατὰ τὸν παρελθόντα ἀπρίλιον διάδημα. Διστάζομεν ὄντως ν' ἀποδεχθῶμεν, ὅτι πρόκειται πάλιν τὴν φερόντα ταύτην ν' ἀπελαθῶσι πρόσωπα τῆς ἀρχῆς, διότι δὲν λυμαίνεται τὴν χώραν κυβερνήσις πρὸς τὴν τὸ ἑθρόνημα τῆς χώρας ἀντιστρατευομένη καὶ ἐπὶ ἀντικοινοβουλευτικῇ διακρινομένη πολιτείᾳ. Ἀναμφισβήτητόν ἐστίν ὅμως ὅτι τὰ ἐν Σερβίᾳ γινόμενα δύναται νὰ παράσχωσιν ὑπονοίας περὶ ὑπενεργειῶν, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων οὐκ εἰς μακρὸν ἀποκαλυφθήσεται· διότι ἡ ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῆς ἀρχούσης μερίδος συνέντευξις τοῦ νεαροῦ βασιλέως νῦν μὲν μετὰ τῶν ἡγετῶν τῆς προοδευτικῆς, νῦν δὲ μετὰ πολιτευτῶν ἄλλης μερίδος δὲν δύναται ἢ νὰ ὑποδηλοῖ τὴν ἐλλειψὶν ἐμπιστοσύνης τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ριζοσπαστικῆς μερίδος διακυβερνήσιν τῆς χώρας. τὴν ἐπιδίωξιν δὲ ἐξευρέσεως τρόπου τινὸς συμβιβασμοῦ τῶν πραγμάτων, εἰ μὴ τῷ ἀποκλεισμῷ τῶν ριζοσπαστικῶν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, τοῦλάχιστον τῇ ἐν τῇ διακυβερνήσει τῆς χώρας συμμετοχῇ καὶ στοιχείων ἐκ τῶν ἀντιπολιτευομένων μερίδων, αἵτινες πρὸ τῶν ὁμμάτων τοῦλάχιστον τοῦ νεαροῦ ἀρχοντος, θεωροῦνται ὡς δυνάμεναι νὰ συνεργασθῶσιν ἐν τῇ ἐγκρατάσει σταθερωτέρας τινὸς τάξεως πραγμάτων. Τοῦτο ὅμως θὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς σχηματισμὸν συνθηκισμένου ὑπουργείου ἐκ μετριοπαθῶν ριζοσπαστικῶν, φιλελευθέρων καὶ προοδευτικῶν, εἰς τοιοῦτον δὲ συνασπισμὸν φαίνονται ἀποκλίνοντα πρὸς τὸ παρὸν τὰ πράγματα, αἱ ἀλλεπάλληλοι παρὰ τῷ βασιλεῖ ἀκρόσεις ἀλλοτρίων τοῖς ἀρχουσι πολιτευτῶν ὡς καὶ ἡ τελευταία τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους Σβετομίρ Νικολάεβιτς χορηγηθεῖσα τοιαύτη. Καὶ ὅτι μὲν οἱ ριζοσπαστικοί, κατανοήσαντες τὰ ἐν παραδύστω τελούμενα ἀπροκαλύπτως σχεδὸν τεκμηριούσι τὴν δυσἀρεσκείαν αὐτῶν, τοῦτο ἐτεκμηριώθη ἤδη καὶ ὑπὸ τῶν γραφομένων τοῦ ἐπισήμου ριζοσπαστικοῦ ὀργάνου καὶ ὑπὸ τῶν πληροφωρίων τῶν ριζοσπαστικῶν περὶ μυστικῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ταξειδίων ἐμπίστων πρόσωπων τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὸ τῆς πρὸς στιγμὴν παραιτήσεως τοῦ ὑπουργοῦ Βέονιτς καὶ λοιπῶν ἐνδείξεων δηλωτικῶν τῆς ἀναγνωριζομένης σοδαρότητος τῆς κραταστάσεως. Ὅτι ὅμως οἱ ριζοσπαστικοὶ πάλιν ὀλίγον ἔχουσι δίκαιον νὰ παραπονῶνται ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ κραταστάσει τῶν πραγμάτων, ἀφοῦ μάλιστα ἡ μόνη δυνάμεθα εἰπεῖν ἐπιτυχία αὐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ τελευταία λύσις τῶν πρὸς τὴν Αὐстроουγγαρίαν διαφωνιῶν, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως ἀποτελεῖ ὑποχώρησιν ἰσῶς πρὸ ἰσχυρᾶς γείτονος, τοῦτο αὐτοὶ οὗτοι κάλλιον παντὸς ἄλλου γινώσκουσιν ἢ τοῦλάχιστον δύναται ἀμέσως νὰ κατανοήσωσιν ἔάν, ἀνατρέχοντες εἰς τὰ χρονικά τῆς ὑπὸ τῆς μερίδος αὐτῶν διακυβερνήσεως τῆς χώρας, ἐξετάσωσιν ἰδίᾳ τὸ τελευταῖον μῆμα αὐτῆς μετ' ὅλων αὐτῆς τῶν λεπτομερειῶν. Ἐκ τούτου θὰ κατιδῶσιν ὅτι ἡ ἐκ τῆς κομματικῆς ὑπεροχῆς ἐν τῇ χώρᾳ ὑπερβάλλουσα μεγαλοφροσύνη αὐτῶν, ἡ ἐν πολλοῖς πλημμελῆς οἰκονομικὴ διοίκησις, ἡ τοσαύτης προκαλοῦσα παρὰ τῷ στρατῷ καὶ τοῖς ἀξιωμα-

τικοῖς καθυστέρήσεις τῶν ἀπολαυτῶν, ἡ συνεπείρ τῆς παντοδυναμίας τῶν προστάτων αὐτῶν ἀπειθαρχία τοῦ ἀγροτικοῦ ριζοσπαστικοῦ πληθυσμοῦ, ἀρνούμενου καὶ τὴν τῶν φόρων πληρωμὴν καὶ προκαλοῦντος τὰ παράπονα τῶν ἐναντιῶν μερίδων—πάντα ταῦτα καὶ πλείστα ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ διαψύγῃ τὴν προσοχὴν σφριγῶντος ἡγεμόνος, ὅστις διὰ τῶν ἀνὰ τὸ βασιλεῖον ἐκδρομῶν αὐτοῦ ἐπεχείρησε πλεόν ἢ ἀπαξ τὴν πληρὴν ἐπισκόπην τῆς χώρας καὶ ἄρσιν τῶν πολλαπλῶν ἐλαττωμάτων. Ἐκ διαφόρων λοιπὸν ἐν Σερβίᾳ γεγονότων ἐτεκμηριώθη ἡ ἀμοιβαία δυσἀρεσκεία ἀρχόντος καὶ ριζοσπαστικῆς μερίδος καὶ ἡ πρὸς ἐπικειμένης σοδαρᾶς μεταβολῆς τῆς κραταστάσεως. Ἀλλ' ἡ σκοπομένη τροπὴ, ἐν ἣ περιπτώσει πραγματωθῇ, θὰ ἐπενέγκῃ ἄρᾳ γε τὴν ποθομένην διαρρύθμισιν τῆς κραταστάσεως· Μολονότι ἀρνητικὴ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπάντησις φαίνεται πληρέστερον ἀνταποκρινομένη εἰς τὰ ἐν Σερβίᾳ πράγματα, οὐχ ἦτον πρὸς ἀκριβῆ περὶ τοῦ μέλλοντος κρίσιν ὀφείλομεν ν' ἀναμείνωμεν σαφέστεραν τῶν πραγμάτων ἐξέλιξιν.

Καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐπῆλθε διασάφησις τις τῆς κραταστάσεως, δυνάμεν νὰ μετριάσῃ τὴν τῶν ξένων πιστωτῶν ἀγανάκτησιν ἐπὶ τοῖς τελευταίοις οἰκονομικοῖς τῆς κυβερνήσεως μέτροις. Πράγματι ἡ τελευταία εἰς τοὺς ἐν τῷ ἔξωτερικῷ προεδείας τῆς Ἑλλάδος διαδιδασθεῖσα ἐντολὴ τοῦ ν' ἀρξάνται ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων μετὰ τῶν πιστωτῶν πρὸς ὀριστικὴν διευθέτησιν τῶν πρὸς αὐτοὺς ὀφειλῶν τοῦ κράτους δὲν δύναται ἢ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ξένους τούτους πιστωτὰς ποιὸν τι θάρρος, ἀπορρεὼν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς ἐντολῆς ταύτης προκυπτούσης ἐνδείξεως ὅτι ἡ ἐλληνικὴ κυβερνήσις, ὡς προσωρινὰ μόνον τὰ τελευταία μέτρα τοῦ κ. Τρικούπη θεωροῦσα, πρόθυμός ἐστι διὰ μεταγενεστέρας πληρεστέρας συνανοήσεως, οἷαν ἐπιτρέπει ἥδη ἡ ἐνεστώσα χρονικὴ περίοδος, καθ' ἣν ἡ κυβερνήσις οὐδαμῶς πιέζεται ὑπὸ ἐπιγούσης λέξεως πληρωμῆς τοκομεριδίων, νὰ διακανονίσῃ ὀριστικῶς τὰς ὀφείλας αὐτῆς. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὸ ἐκ μέρους τοῦ ἐν Λονδίνῳ Ἕλληνας ἐπιτετραμμένου διαδιδασθέν εἰς τὸν κ. Χάμδρον ἔγγραφον ὑποδηλοῖ τὸ ἀδύνατον σχεδὸν ἐλευθεριωτέρας ἱκανοποιήσεως τῶν πιστωτῶν διὰ τῆς ὑποδείξεως ὅτι τὸ τοιοῦτον πρὸς ἄλλας περιπτώσεις θὰ ἐδυσχέραινε τῇ κυβερνῶσιν τὸν πορισμὸν τοῦ πρὸς καταβολὴν τῶν τόκων ἀπαιτουμένου χρυσοῦ, τὸ ἐν τῷ αὐτῷ ὅμως ἔγγραφῳ κατωτέρω ἀναφερόμενον ὅτι «μόνον ὅριον εἰς τὰς θυσίας ἐσται τὸ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν φόρων τῆς χώρας» συντελεῖ ἵνα, ἐάν βεβαίως καὶ ἔργῳ ἀποδειχθῇ, ἐφελκυσθῇ πωρτὰς εὐχαριστίας τῶν πιστωτῶν, ὧν εὐχαριστιῶν ἐκ προτέρων ἐρμηνεύς ἀπέβη ἤδη καὶ ὁ τέως κεραυνωδὸς Λονδίνεος Χρόνος. Ὑπὸ ἄλλην ἐποχὴν ἢ ἐν Ἑλλάδι κραταστάσις δὲν ἀπὸ πλῆλιν τοῦ κρισίου σημείου, οὐδὲ διέφυγεν ὁλοτελῶς τὴν διάλυσιν, τῶν περὶ ἀσταθείας τῆς πλειονοψηφίας καὶ τῶν βουλῶν τοῦ ἀνακτος θρυλημάτων δυνάμενων εἰσεῖν, ἂν ἀληθεύσωσι, νὰ ἐπενέγκωσι καὶ τὴν διάλυσιν μετὰ νέας διὰ τὴν Ἑλλάδα παρατάσεως τῆς ἐκκρεμοῦς κραταστάσεως τῶν πραγμάτων.